

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
 Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethetnek: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábo garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haenstein és Vogler Uriutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyitlér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
 egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.
 kilencz óra 9 „ „ „
 félévre 6 „ „ „
 évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

A magyar leszámítoló és kereskedelmi bankról.

— E törvényjavaslat tárgyában a pénzügyi bizottság által előterjesztett jelentés elismeri, hogy egy nagyobb tőkével alapított oly pénzügyintézet, mely tőkét semmi irányban hosszabb időre le nem kötve, kizárólag a kereskedelem és forgalom igényeinek kielégítésére irányozza működését, a legnagyobb előnyököt nyújthatja a hazai kereskedelemnek és iparnak és ha jól szerveztetik és helyesen vezetetik, ilyenmő nagy pénzügyintézetnek közgazd. jelentősége, főleg a mi kereskedelmi és hitelviszonyaink között félreismerhetlen és a legnagyobb horderővel fog birni.

Ha egy pénzügyintézet szervezete, — így folytatja a jelentés — biztosítani képes mindazon nagy előnyöket, melyeket nyújtani feladata, már ennél fogva is figyelmet érdemel, ha pedig az által, hogy az intézet működési köréből kizárva az üzletek azon neveit, melyek a tőkék hosszú időre lekötésével járnak és lemondva minden nem teljesen biztos és kockázatos üzletről: összes erejét, bár kevésbbé nyereséges, de teljesen biztos üzletekre fordítja és így biztosítja azt, hogy a szilárd alapokra fektetett működésében kizárólag a kereskedelem és forgalom érdekeit mozdítja elő: kétségtelen, hogy megérdemli, miszerint az állam oly kedvezményekben és kiváltságokban részesítse, melyek az intézetet egyrészt céljainak elérésében támogatják, hitelét erősítik, és jövedelmezőségét emelik és így mintegy kárpótlást nyújtanak neki azért, hogy különben nyereséges üzletek és vállalatok ki vannak zárva működésének köréből.

Ezután részletezi a bizottság a tvjavaslaton szükségesnek velt módosításokat. Ezeket ismertetve annak idején és még csak azon újonnan fölvetett rendelkezést említjük föl, mely szerint a társulat pénztári utalványai az állam által engedett azon kedvezményt, hogy a pénzügymin. által kijelölendő állami pénz arakban féléváltatnak, csak addig élvezik, a míg az intézet penztáránál pontosan beváltatnak, továbbá míg a bank mérlege a részvény tőkében veszteséget nem mutat fel, és a míg ezen pénztári utalványok mindenkor beváltása teljesen biztosítva van.

A pénzügyi bizottság újból szerkesztette a törvényjavaslatot és 18 §-ba foglalta szövegét.

Országgyűlés.

A képviselőház marcz. 27-iki ülése.
 (Folytatás.)

(Ghiczy K.) Megvagyok győződve, hogy a mint a tanulm. alap költségvetése a házban fog tárgyalatni, valamint, a ház az egyetem szükségletein lehetővé képest mindig segített, valamint a muzeumra nézve is megtett minden lehető; úgy a tanulmányi alaphoz fentartott középtanodák és jogakadémia ügyén segíteni fog, és azok ügyén ez uton lehet majd a legsikeresebben és hamarabb segíteni. (Helyeslés balfelől.)

Engedje meg a t. ház, hogy még csak egy észrevételt tegyek. (Halljuk!) Lehet-e alkotmányos államban azon állapotot tenni, hogy egy miniszter 40—50 millió frtyi értéket kezeljen a nélkül, hogy ez iránt számolna. (Igaz! Ugy van!

balfelől) Ez pedig, t. ház, ezen alapok és alapítványokra nézve betű szerint így van. Én biztosan nem tudom, de erősen hiszem, hogy a vallás- és közoktatási miniszter ur ezen alapok és alapítványok költségvetését annak idejében ő felsége elé terjeszti; ő felsége erre kiadja resolúcióját, és az ő felsége által helybenhagyott költségvetést a miniszter saját ellenjegyzése mellett foganatba veszi; de arra nézve, hogy miképen vétetik e költségvetés ezután tényleg foganatba, azon számvevőség, a mely a miniszteriumnak hivatala kebelében létezik, és neki alá van rendelve, készít ugyan számadást és kimutatót, de ezeket senki sem vizsgálja meg, mert a számvevőségek ezen kimutatókat és számadásokat nem vizsgálja meg.

Imé az 1871-ik év mart. 14-én 3320. sz. a. a t. képviselőház a közalapokról szóló 1869. évi számadásokról kiadta a számvevőségeknek oly utasítással, hogy a törvény értelmében járjon el, azon czélból, hogy ezen számadások az államszámvévőségek észrevételei kíséretében annak idejében az országgyűlés elébe terjesztessék. A számvevőségek az 1870. számadások megvizsgálásánál beadott jelentése szerint a hozzá intézett határozatnak teljesítését megtagadta, azt mondván, hogy meg van győződve, hogy a vallás- és közoktatási miniszterium kezelése alatt levő alapok és alapítványok számadásainak megvizsgálása a számvevőségekhez nem tartozik; megvizsgálta ugyan az egyetemi számadásokat és a muzeum számadásait, de a mint jelentésében megjegyzi, nagyon kellett lenni és csak azon kényszerből, mert ezen intézetek költségének előirányzata már a költségvetésbe volt foglalva; de kijelentette egyszersmind azt is, hogy maga is azt hiszi, hogy azon eljárása, melynélfogva megvizsgálta ezen számadásokat, nem helyes.

Ily állásban lévén a dolgok, én azon tekintetből is bátor vagyok indítványomat a t. ház figyelmébe ajánlani, mivel az egyáltalában nem alterálja a fennlevő jogi kérdést; fönhagyja határozottan, hogy mindaddig, míg azon az uton, melyet Hoffmann és Csiky képviselő urak javaslanak, a jogi kérdés el fog dönteni, ez alapok és alapítványok habár az országgyűlés ellenőrzése mellett költségvetéseik az országgyűlésen tárgyaltnak is, fordíthatassanak azon czélokra, a melyekre jelenleg fordítva vannak. És minthogy maga a miniszter ur elismeri azt, hogy ő csakugyan mindezekről felelősséggel és számadással tartozik, azokból azonban, a miket szerencsém volt előadni, meggyőződhetik, hogy ámbár már hetedik éve, hogy a miniszterium ez alapokat és alapítványokat kezeli, mindamellett az azokról adott számadásai mindezt ideig nem voltak megvizsgálva; nem kételkedhetem azon, hogy a t. miniszter ur, mint alkotmányos érzelmű férfi, továbbra ez állapotot tenni nem fogja. (Élénk tetszés balfelől) s azért bátor vagyok indítványomat a t. háznak figyelmébe ajánlani. (Élénk helyeslés balfelől.)

Hoffmann P. az általa a több képviselő társa által aláírt hat. javaslat védelmére kel azon hat. javaslattal szemben, melyet Ghiczy Kálmán nyújtott be. Ez utóbbi határozati javaslat elfogadását szóló azért sem tartja czélszerűnek, mert előleges vizsgálat nélkül nem volna helyes az alapokat a költségvetésbe felvenni. (Jobbról helyeslés.)

Csiky Sándor saját határozati javaslatát kívánja elfogadtatni.

Bartal Gy. (Halljuk!) Engedje meg nekem a t. ház, hogy röviden előadjam azon indokokat, melyek engem ama határozati javaslat pártolásától visszatartóztatnak, melyet t. képviselőtársunk Ghiczy Kálmán a ház asztalára tett. (Halljuk!)

Elfogadom, sőt magamévá teszem azon alkotmányos és parlamenti alapvetet, a melyet ő indoklásának homlokára kitűzött. De úgy hiszem, hogy ezen elismeréssel ellenkezőt s ennél fogva helytelen nem cselekszem, ha egyúttal ama kérdés taglalásába becsatlakozom, vajjon a kérdésben forgó, a vallás és közoktatási miniszter közvetlen kezelése alatt álló alapok és alapítványok, mennyiben ezek a kath. vallás egyházi és oktatási czéljainak szentelvek, mondom, vajjon ezeknek kezelése jogosan tartozik-e ugyanazon miniszterium társzágjába és egyáltalán az állami rendelkezés keretébe. Mig Magyarországon állami vállalk., államegyház létezik, míg a magyarországi földtulajdonnak gyökerét a jus regium, annak alapját a királyi adományozási rendszer képezi, úgy hiszem tökéletesen a historiai jog corollariumai szerint fejlődött azon befolyás, melyet ő felsége és a magyar kormány a kath. egyházra és az oktatási czélokra szánt alapok kezelésére gyakorol. De mióta a 48-ki törvények birtoklási rendszerünknek ezen régi alapját teljesen eltörölték, mióta ugyanazon törvények 20. t. cikke és jelesen 2. §-a a vallásfelekezeteknek teljesen egyenjogúságot proklamálták, azt hiszem, megszűnt azon régibb állami befolyásnak fennebbi alapokon nyugvó jogosultsága, és azt hiszem, hogy a katolikus hitfelekezetek valló polgárai hazának színtolyi jogosultságot követelnek azon tisztán katolikusoknak mutatkozó alapok és alapítványoknak kiadását, a mely erélyvel fognak e hazának egyéb vallásfelekezetei visszatartani a kormányt és az állam rendelkezési jogának saját alapjait és alapítványait való kiterjesztését. (Helyeslés jobbfelől.) Nem vagyok oly elfogult, azt követelhetni, hogy e kiadás azonnal ridegen és ezen alapítványok jogi eredetük, természetük megvizsgálata nélkül történjék; s ennél fogva helyeslem azon eljárást, a melyet a magyar országgyűlés 1869/72. szakában követett; de egyúttal kijelentem azt is, hogy mindaddig, míg ezen alapok és alapítványok jogi természete és eredete megvizsgálva, eldöntve nincs, ezen lépésnél tovább menni sem jogos, sem czélszerű nem volna. (Helyeslés jobbfelől.)

Múltánylom én azon kimélet szándékát, a mely t. képviselőtársam Ghiczy Kálmán ur határozati javaslata indoklásában foglaltatik, s a mely kiemeli azt, hogy ezen alapítványok költségvetése azon czélokra szemmel tartásával tárgyalhatók országgyűlésileg, a melyekre ezen alapítványok jövedelmei eddig fordítottak, és kiemeli azt, hogy e tényből a jogi kérdés későbbi megoldására valamely visszaható következtetés vonathatnánk. De kénytelen vagyok kijelenteni, hogy maga ezen határozati javaslatnak czélja, t. i. hogy az állam ellenőrzésnek ezen alapokra nézve jelenleg fennálló azon rendszere, melyet a t. miniszter ur megemlített, t. i. hogy azok számadásai az országos számvevőségek által megvizsgálattassanak, hogy ezen rendszer kiterjesztessék magára ezen alapok költségvetéseinek előleges megbírlására és tárgyalására; ezen czél már nem kimélet, hanem egy újabb megszorítást tartalmaz az alapok azon részére, a melyek katolikus jellegűek a vizsgálat majdan kitünteti, s a melyekre nézve a kath. vallásfelekezeti honpolgárok az államnak befolyását mindaddig türték szívesen, eltörték már azért is, mert ezen állami befolyás nem csupán ő felségének, mint a magyar állam fejének jogkörére, hanem egyúttal azon legfőbb kegyuraságra vezethető vissza, a melylyel a koronázott magyar király a kath. egyházi vagyon kezelésének ellenőrzésére nézve birt, és a mely legfőbb kegyuraság eddig eltörölve nincs. De megnyugodtak azért is, mert ezen javak jövedelmeinek hováfordítása iránt a kath. egyházi bizottságnak mérvadó befolyása biztosítva volt. Nem tartozik ide megítélni, t. ház, vajjon ezen kath. egyházi bizottságnak összealkotása helyes, megfelelő-e czéljainak, vajjon képviselő-e az ország katolikus lakosai összességének érdekeit, ez véleményem s teljes meggyőződéseim szerint magoknak az ország kath. lakosainak belügye, a mely felett intézkedni, a mely bajon segíteni minden esetre csak is katolikusoknak leendő feladata. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

De mindaddig, míg a létező és általam semmi részben el nem tagadott hiányokat megszüntetni és orvosolni önmagunk képesek nem leendünk, kénytelen vagyok azon egyházi bizottságot, mint a kath. egyházi szerkezet jelenlegi kifolyását, saját érdekeinek képviselője gyanánt elismerni; és én megnyugtatást azon kath. híveknek, a kik ezen kath. egyházi bizottság működésében megnyugvásukat találják, azon czélok közé sorolom, melyek előttem mint országgyűlési képviselő előtt lebegnek. (Helyeslés jobb felől.)

Ismétlem, t. ház, hogy az általam imint jelzett két körülmény teszi a haza kath. polgárait nézve eltérhetővé az államban azon beavatkozását, a melyet gyakorolni fog mindaddig, míg ezen kath. alapoknak természete és eredete megvizsgálva és

véglegesen tisztába hozva nem lesz. Amde ezen kimélet elenyészik azon pillanatban, midőn ezen kath. alapok és alapítványok jövedelmeinek hováfordítása iránt döntő befolyás adatik egy oly tényezőnek, mely a kath. jellegét végképen nélkülözi, de sőt, azon kath. közegek befolyását paralizálni képes, mely eddig — elismerem — tökéletlenül talán, de teljesítette feladatát.

Főlöszlegesen tartanám czáfolgatni azon érvet, melyet a t. indítványozó ur épen a katolikusok megnyugtására indoklásában felhozott, hogy ezen jövedelemnek hováfordítása azon czélok szembe tartásával is történetlenhetik, melyekre azok eddig fordítottak. Én azt hiszem, t. ház, hogy a biztosítás semmi esetre facultativ nem lehet és véleményem szerint a biztosítás épen ellenkező esetre szükséges, t. i. azon esetre, midőn az országgyűlés, mely az alapoknak e szerint előleges költségvetéseit bíralni fogná, e jövedelmeket ezen czélokra eltérőleg más czélokra fogná fordítani, ám ezen esetre a határozati javaslatban semmi tájékoztatást nem találók és annál fogva tájékozatlan maradok arra nézve, mi módon fogná a képviselőház saját határozatait, ha csakugyan e czélok keretén kívül fogná azokat megalkotni, mi módon fogná azok érvényesítését szintén biztosítani?

De tovább megyek és kijelentem, t. ház, hogy az összeütközések még akkor sem fognának megszünni, hogy ha az országgyűlés a költségvetések megbírlásánál csakugyan ezen czélok keretében fogná magát tartani, mert világos, hogy azon esetben, ha az országgyűlés azon költségvetésnek, melyet a t. vallásügyi miniszter ur a katolikus egyház és a vallásfelekezetek jelenlegi képviselőivel egyetértőleg megállapítva terjeszt az országgyűlés elé, egyes tételeinek bírlatába becsatlakozik a magyar országgyűlés és legközvetlenebbül a képviselőház azok egyes tételeit törli, más tételeket pedig utólag beállít: mindenesetre felmerül azon kérdés, vajjon azon másításokra nézve meglesz-e hallgatandó legalább is azon egyházi közegek, mely eddigelé a katolikusok érdekeit képviseli? Ha meg lenne hallgatandó, ez minden esetre sokkalan hosszadalmas eljárás lenne, holott úgy tudom, hogy a magyar budgetviták többnyire épen a hosszadalmasság bűnében szenvednek és ennél fogva ezen szempontból sem fogadnám el ez eljárást. De ha ezen meghallgatás mellőztetnék, világos, hogy azon egyetlen befolyás, melyet a katolikusok eddig alapítványaik jövedelmeinek hováfordítására gyakoroltak, tökéletesen mellőzve, paralizálva leend.

T. ház! Én nem tartozom azok közé, kik az egyház és állam közti viszonyoknak tisztázását elodázni kívánják; sőt inkább tartozom azok közé, kik e viszonyoknak, e kérdéseknek megoldását egészen azon határokig elvinni elhatározzák, melyeket nekünk egy részt az állami érdekeknek teljes biztosítása előir, és melyeket másrészt a lelkiismereti szabadságnak és a vallásfelekezetek egyenjogúságának biztosítása igényel. Én nem tartozom azok közé, kik talán palástolni akarnak azon hiányokat, melyek a katolikus egyháznak, különösen annak világi viszonyára vonatkozó ügyekben léteznek, sőt ellenkezőleg azok közé tartozom, kik parányi működésük egyik legfőbb feladatának tekintik, ezen hiányokat egy egészszégek, a katolikus hitfelekezeti világiakat is megnyugtató autonómikus rendszer mielőbbi életbeléptetése által kiegyenlíteni óhajtjuk.

De azon helyen, melyen jelenleg felszólalok, lehetetlen félreismerem, hogy vannak államunknak életkérdései, melyek állami belserveszeteink konsolidációjára, melyek anyagi megélhetésünk eszközeinek előteremtésére vonatkoznak és ennél fogva elannyira égetők, hogy a magam részéről politikai bűnök tartanám ezen kérdések háttérbe szorításával az autonómikus kérdések megoldását előtérbe helyezni. (Helyeslés jobbfelől.) Figyelmeztetnem kell továbbá a t. házat arra, hogy ugyan ezen kérdések közt vannak már is olyanok, melyek, mint a polgári törvénykönyv behozatala alkalmul fognak szolgálni arra, hogy az egyház és az állam közti kérdések egyik legégetőbbike a házassági jog szabályozása által megoldassék. Végre nem lehet, hogy félreismerjem azt, hogy épen a katolikus alapok és alapítványok kérdése nemcsak azért, mert nagy de et tuo agitur, hanem kölcsönösen azért, mert ezen alapítványok nagy

részének természete azonos az egyéb egyházi javak természetével, oly kényes, hogy annak üdvös megoldása véleményem és teljes meggyőződésöm szerint csak is azon kölcsönös kimélet szellemében várható, melynek csillaga őseinket a középkori századok vallási villongásaiból kivezette, és melynek varázsa egyik életű eleme volt azon összetartásnak, mely passiv ellentállásunk leghatározottabb tényezőjét képezte. Nem óhajthatom tehát, t. ház! hogy azon status quo, melyben a catholikus honpolgárok ez idő szerint megnyugosznak, a kiméletnek azon két factoránál fogva, melyet kiemelni bátor voltam, megzavartassék barmi oly határozat által, melynek érvényesíthetése előttem nem tökéletesen biztos, de a mely ha érvényesíthető leend, bizonyosan — mint Hoffmann t. képviselő társam is indigálta — aggályokat keltené, mely aggályokból igen könnyen küzdelmek, küzdelmekből izgatások eredhetnek, melyeknek én hazám jelenlegi állapotában, épen azért, hogy sokkal fontosabb kérdéseket megoldhassunk, elejét venni kívánnám és nem óhajtanám, hogy nem csak égető, de válságos kérdéseink még egygyel szaporíttatnának, még pedig olyannal, melynek hullámai előttem kiszámíthatatlanok. (Helyeslés jobbról.)

Ezek, t. ház — úgy hiszem, röviden szóltam, — azon indokok, a melyeknél fogva Ghyczy Kálmán t. képviselőtársam határozati javaslatát nem pártolhatván, csatlakozom azon határozati javaslatához, melyet Hoffmann t. képviselőtársam és többen e házban benyújtottak. (Élénk helyeslés jobbról.)

A képviselőház mart. 28-ki ülése.

Napirenden van az indemnitáról szóló tvjavaslat, s a dunagőzhajózási társulat jövedelme biztosításáról szóló tvjavaslat harmadszori felolvasása.

A felolvasott tvjavaslatok végleg elfogadtnak, az arra vonatkozó jegyzőkönyvi kivonat nyomban hitelesítetik, s a főrendekhez átküldetik.

Következik tárgyalása Irányi Dániel következő határozati javaslatának: Küldjön ki a képviselőház egy 12 tagu bizottságot, mely mezei gazdaság, nagy és kis iparosok és kereskedőknek az ország minden vidékéről, valamint egyéb szakértőknek meghallgatása után, véleményes jelentést tegyen arról, milyen hatása van Magyarországon mezei gazdasága, kis és gyárparára, úgy szinten kereskedésére s általában közgazdasági életére az 1867-dik évben Ausztriával kötött vámszövetségnek általában; különösen pedig a közbenső vámok megszüntetésének, a létező vámdíjsabályzatnak s a külhatalmakkal kötött kereskedelmi s egyéb közgazdasági szerződéseknél és a közvetett adók s jövedékek egyenlőségének. Beadják: Irányi Dániel s. k. Csanády Sándor s. k. Bóbory Károly s. k. Vajda János s. k. Helfy Ignác s. k. Kállay Ödön s. k. Patay István s. k. Pap György s. k. Kis János s. k. Trifunác Sándor s. k. Lázár Ádám s. k. Csiky Sándor s. k. Vidacs János s. k. Csernovics Péter s. k. Németh Albert s. k. Deáky Lajos s. k. Matkovich Tivadar s. k.

Irányi Dániel minden indoklás nélkül ajánlja hat. javaslatát elfogadásra.

Zichy József gr. földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter: T. ház! Nem lehet ezuttal szándékom Irányi Dániel t. képviselő társamat azon ténnyel követni, a melyen mozgott akkor, midőn febr. 21-én határozati javaslatának indokait kifejtette, mert akkor, midőn egy bizonyos célnak elérésére egy bizonyos utat, valamint bizonyos eszközök igénybevételét javasolta, egyszersmind már annak bírálgatásába is becsatlakozott, mit nézetem szerint tárgyilagosan még csak akkor lehet majd tenni, midőn épen az adatok, a melyek összegyűjtését ő is kívánja, előtűnk fognak felelni. Teljesen osztom a t. képviselő azon nézetében, hogy érdekkel és igen nagy fontossággal bír az egész országra nézve annak constatalása, mily következményei voltak a vám- és kereskedelmi szövetségszűle állapotoknak, valamint az ezen szerződés által törvényesített állapotoknak hazánk közgazdasági fejlődésére.

Ennek constatalását t. képviselő társam egy 12 tagu bizottság által kívánja elérni, mely bizottság kihallgatván szakértőket, kihallgatván földmivelőket, iparosokat és kereskedőket, az ezek által tett nyilatkozatok alapján tegyen jelentést a háznak.

Ne tessék félremagyarázni szavaimat, de határozottan merem állítani, hogy ezen bizottság eljárása talán nagyon is nehézkes volna, hogy tekintve azon nagy tárgyhalmazt, melyet feldolgozandó, talán lassan haladhatna előre munkálkodásában, és azt hiszem, biztosan állíthatni azt is, hogy ily bizottság már összeállított adatok, már kész jelentés megírására igen is célszerűen küldhetnének ki, de nem arra, hogy saját hatáskörében mindekeztől ön maga eszközölje a vizsgálatot. (Helyeslés jobbról.)

De legyen szabad kockázatom az azon megjegyzést is, hogy azon bizottság kiküldése talán felesleges is. A kormány t. i. nagy figyelemmel kísérte mindazon mozzanatokot, melyek e téren eszközölhetők voltak. Nem késett a kormány az aktivitás terére is lépni, t. i. bizottsági tárgyalásokat megindítani, ha ez szükséges volt. Jelenleg is gyűjtetnek és állíttatnak össze ily adatok; és ha mindez készen lesz, ha az illető szakértők ki lesznek hallgatva, a kormány jelentést fog tenni a háznak valamennyi idevágó kérdés állásáról; megfogja ezt tenni azért, mert kötelessége és megtette volna bizonyára a t. képviselőtársam határozati javaslatára nélkül is.

Ezen okokból, valamint különösen azért, mert az indokok, a melyeket a t. képviselő ur kifejtett, egyéni nézetemnek talán igen, de nem egy a ház által az ügy jelen stadiumában hozandó határozati javaslatnak szolgálhatnának alapjául, kérem a határozati javaslat elvetését. (Helyeslés jobbról.)

Tisza Kálmán, miután a dolgot sürgetősnek tartja, ezen határozati javaslatot általánosságban elfogadja. Részleteire nézve azt kívánja, hogy a kiküldendő bizottság munkálatait ne a ministeriumon kívül teljesítse.

Deák Ferencz: T. ház! Az 1867. XXII. t. czikk következőleg szól: „E vám- és kereskedelmi szövetség a kihirdetés napján és 10 évi időre lép érvénybe, s ha fel nem mondatik, további 10 évre s így 10 évről 10 évre folyton főállónak ismertetik el. A fölmondás mindig csak a 9-ik év végén történhetik meg, és ez esetben a szerződés megújítása iránti egyezkedés hasonló uton, haladék nélkül megkezdendő.”

Mindazonáltal a szerződési idő 5 első évének elteltével mindenik félnek szabadságában állland e határozmányok megváltoztatására alkudozást indítványozni, mely alkudozást a másik fél vissza nem utasíthat. Ha ezután az egyezség 6 hónap alatt el nem érhető, mindkét fél szabadságában áll egy évi felmondással élni. Ez esetben a szerződés megújítása iránti egyezkedés haladék nélkül megkezdendő.

Ha e szerződés egyes határozmányai azonnal nem lennének végrehajthatók, a két részről való felelős miniszteriumok a szükséges átmeneti intézkedéseket közös egyetértéssel fogják megállapítani.

Az 5 év letelt és igen természetes, hogy Magyarországnak is jogában áll, ha a szerződés egyik vagy másik pontját, vagy az egész szerződést hiányosnak, károsnak tartja, az iránt, új alkudozást kezdeni. Hanem hogy ezt a ház kívánhassa, arra mindenek előtt szükséges, hogy maga legyen informálva az iránt, vajjon ezen szerződés általánosan véve és egészben kedvező-e, vagy nem kedvező-e Magyarországra nézve; valamint arra nézve is, hogy nincsenek-e oly egyes pontjai, melyeknek megváltoztatása célszerű volna. Ezen tudomásnak megszerzésére, — mert csak ez lehet Irányi képviselő urnak szándoka — én megvallom, a két mód közül sokkal egyszerűbbnek és célravezetőbbnek tartom azt, hogy a miniszterium utasítások, hogy az illető szakmin, illetőleg a miniszterium átvizsgálván a szerződést és meghallgatván az illető szakértőket stb. adjon véleményes jelentést az iránt, hogy a szerződés egészben véve kedvező-e, vagy nincsenek-e olyan pontjai, a melyeknek megváltoztatása az ország érdekében fekszik.

Ha a miniszterium, a mely erre nézve már is adatokkal bír, mely igen könnyen megteheti, legalább könnyebben mint bárki más, e kombinációt, a mely a maga egészéből és magasabb szempontból ítélheti meg a dolgot, ha a miniszterium azt a munkálattal elvégezte, akkor küldjön ki a ház — ha úgy tetszik — egy 12 tagból álló bizottságot, mely a munkálattal megbírálja. Ebben az értelemben elfogadom a határozati javaslatot; de mindenestre úgy, hogy mindenek előtt a miniszterium tegye meg az előmunkálattokat — mint a melyet ama 12 tagból álló bizottság sokkal nehezebben és valószínűleg sokkal hiányosabban tenne meg; a miniszterium terjessze a ház elé véleményes jelentése mellett azon adatokat, a melyeket összeszedett és ha akkor a háznak tetszik, bizottságot fog kiküldeni azon adatoknak megvizsgálására. (Élénk helyeslés a jobbról.)

Elnök: Szólásra nem lévén senki feljegyezve az általános tanácskozást befejeztnek jelentem ki. A szabályok értelmében a végszó az indítványozót illeti.

Irányi Dániel pártolván Tisza módosítványát, ismételve ajánlja hat. javaslatát elfogadásra.

A ház Irányi hat. javaslatát nem fogadja el, hanem hozzájárul a Deák Ferencz által módosítottványkép beadott határozati javaslatához.

A 1873. évi államköltségvetés.

Az állandó pénzügyi bizottság jelentése az 1873-ik évi államköltségvetésről szóló törvényjavaslat tárgyában a következő:

A bizottság mellékelve bemutatja a képviselőháznak az 1873-ik évi államköltségvetés tárgya-

ban szerkesztett törvényjavaslatot. A költségvetés egyes részeit a on határozatok alapján állította a bizottság össze, a melyeket a ház a költségvetés tárgyalása alatt hozott, azért a bizottság ezen jelentésben csak az 1872-ik év végén kötött kölcsönből fennmaradt tőkének miként történt utalványozásáról és a költségvetés azon részéről tesz említést, mely a kölcsöntőkék rendelkezésre álló összegeinek felvétele után még mutatkozó különbözet fedezete iránt rendelkezik. Az 54.000,000 ezüst frt kölcsön a törvény rendelete szerint az 1872. és 1873. évi hiányok fedezésére levén rendeltetve, mindenek előtt fedezendő:

a) az 1871 évről fennmaradt és az 1872-ik év folytán kötött függő kölcsönök	11.711,680 frt.
b) az 1872 évi hitelmaradványok a közmunka-miniszter utólagos kimutatásai szerint a gőmöri vasutakra építési költségein kívül, melyek a gőmöri záloglevél kölcsönből fedezendő	16.854,237 frt.
c) az 1872 évi póthitelek	1.236,991 frt.
összesen:	29.802,908 frt.

Miután az 54 mil. névszerinti értékű kölcsönből készpénzben előreláthatólag mintegy 43.740 ezer frt fog befolylni:

a fentebbi 29.802,908 frtnyi összeg fedezése után azon kölcsönből az 1873 évi hiány fedezésére 13.937,092 frt áll rendelkezésre. Ezen összeget a bizottság az 1873 évi rendkívüli hiánynak részben fedezésére felvette a költségvetésbe.

Az 1871-ik évi 30 millió kölcsönből azonban azon összeg, mely a költségvetés tárgyalása alatt felvételre, nem marad rendelkezésre, mert a múlt őszi kedvező idő által lehetővé vált nagymértvű építkezések folytán azon kölcsön tőkéből több vétetett igénybe, mint a mennyire a költségvetés benyújtásakor a ministerium számított és a mennyit a bizottság a költségvetés átvizsgálása és összeállítás alkalmával felvett; viszont a közmunka minisiternek 1872-ik évi fedezetlen hitelmaradványa ugyanazon összeggel apadt, és így azon kölcsönnek eredetileg 7.000,000 frtig felvett maradványát a bizottság leszállította azon arányban, a mely arányban a hitelmaradványok kevesbedtek. E szerint a 30 millió kölcsönből felvett fedezet 7 millióról leszállítottatott 4.054,237 forintra.

Ellenben állami előlegek fejében a bizottság a fedezetbe 3.000.000 frtot vett fel.

Ezen összeg különböző állami előlegek viszfaterítése fejében biztosan be fog folyni.

Ezek folytán a rendes kiadások és jövedelmek között mutatkozó 3.717,167 frt hiányon kívül a rendkívüli költségvetésben még 11.083,450 frt hiány, és így összesen 14.800,617 frt hiány maradván fenn: utasíttatni véleményem a pénzügyminisiter, hogy ezen hiány végleges fedezésére nézve még ezen év folytán terjesszen elő törvényjavaslatot.

A bizottság ezen hiány fedezésére ezuttal azon okból nem hozta javaslatba azt, hogy az állósított adóssággal fedeztesék, mert vannak még más források is, a melyek lehetővé teszik azt, hogy ezen hiány az év folytán célszerűbb és előnyösebb uton fedezethessék végleg; sőt valószínű, hogy ezen hiány végleges fedezése állósított kölcsön felvétele nélkül is megtörténhetik.

A hiány végleges fedezésére szolgálhatnak: a kincstári teleptvényesek részéről fizetendő megváltási összegek alapján eszközölendő művelet, a közös aktivákól esetleg befolyó összegek, sük földön fekvő és szántóföldekre teljesen alkalmas erdők kiirtásából befolyható összegek stb.

Mind ezen fedezési módok törvényhozási megállapítása jelenleg nem történhetik meg; azoknak előkészítése, célszerű keresztülvitele és gondos törvényhozási megállapítása ma nem lehetséges nemcsak az idő rövidségénél fogva, de mert azon fedezési módok igénybevétele több irányban az azokkal összefüggő kérdések elintézésétől függ.

Azonkívül vannak a rendkívüli kiadások között jelentékeny összegek, melyek az év folytán egész mértékben nem lesznek kiadhatók: a közmunka-miniszter költségvetésének rendkívüli részében ugyan is az építkezések egy részénél azon összegek vétettek fel, melyek a vállalkozóknak a szerződésszerűleg kötelezett munkálatokért járnának. Az eddigi tapasztalások és az építkezések mai állása szerint azon összegnek egy nevezetes része nem lesz kiadható.

Mindezek a bizottságot arra bírták, hogy újabb consolidált adósság megkötését ezuttal javaslatba ne hozza. Hogy azonban biztos fedezetet nyújtson a költségvetés addig is, míg ezen év folytán a hiány végleges fedezése törvényhozás után eszközölhető lesz; a bizottság az állam ingó érték-készlete alapján létesítendő vagy a sorsolási kölcsön tőkéiből eszközölendő ideiglenes előlegezésre véli a pénzügyminisiter felhatalmazandókat.

Az 1873. évi hiányon kívül, mely az államköltségvetésről szóló törvényben nyer fedezetet:

az összes valóságos hiányok az 1871. és 1872. évekkel együtt így állanak számszerűleg:

1871 évi függő tartozások	11.711,680 frt.
1872. évi hitelmaradványok	16.854,237 frt.
a póthitelek	1.236,991 frt.
összesen:	29.802,908 frt.

Ezen összeg fedeztetik az illető külön törvények rendelete szerint az 54 millió kölcsönből. Az 1873-ik évi költségvetésről szóló törvény az 1873-ik évi hiányokat tartalmazza; ezek következők:

az 1873 évi rendes hiány 3.717,197 frt, a rendkívüli és hitelműveleti kiadások és bevételek között még az 1871-ik évi 30 millió kölcsönből megmaradt 4.054,236 frtnak a bevételek közé törvényt felvétele és az 54 millió legújabb kölcsönből rendelkezésre álló 13.937,042 frtnak fedezetül utalványozása után még rendkívüli hiányképen 1873-ra fennmarad 11.083,450 frt, az 1873 évi összes hiány tehát, melyre nézve ezen törvényjavaslat csak ideiglenes fedezetet jelez ki 14.800,617 frtot tesz.

Kelt Budapestén, 1873. évi márcz. 26-kán. Csengery Antal s. k. a pénzügyi bizottság elnöke. Széll Kálmán s. k., az állandó pénzügyi bizottság előadója.

(Foly. köv.)

Budapesti levél.

Márcz. 30-án.

(A városliget. — „A Mentor.“ — „Salome.“ — A svéd csalóganok.)

A Budapest elnevezésben egyé forrt fővárosra, melynek czimerét tegnapelőtt állapította meg Királyi Pál elnöke alatt egy bizottság, szép tavasz derült fel. Délután van. A város minden pontjáról omnibuszok és kocsik robognak ki a ligetbe. A királyutca, mely rendesen nagy zsivaj színhelye, most még élénkebb, s nem egy szitok hallható kocsisok és a járókelők ajkairól, kik a közlekedésben akadályozva vannak. A kerepesi-úti tramway-waggonok szintén telve vannak a „zöldbe rándulók“-kal, s e vonalon kényelmesebben juthatni a város erdőbe, hol a köröndöt száguldó paripák egy-egy uracsossal hátaikon, uri és nem uri fogatok futják körül, s e tekintetben csak az omnibuszok képeznek kivételt, mert ezek állomáshelyeiken megállnak, leszállítják passagierjeiket, majd a beszállókkal tovább döcögnek, ha nem is robognak. Kis kabátú és czwikkeres fiatalok csoportjával találkozunk itt-ott egy rügyező bokor, vagy egy hajásnak induló fa mellett, kik szemlélik a nőket, s megjegyzéseket tesznek; egyik Lessinget védi, ki szerint „a nő a teremtés remeke“, a másik azt mondja: a nő egy költemény, melyet hosszú éveken át kell a szívvel olvasni, hogy jól megérthessük stb. stb. A körönd zárt helyein, melyek egyikét egy hatosért bárki elfoglalhatja, néhány országos tekintély látható, nagyobb társaságok a „Clemen“-be, vagy a „páva-sziget“-re mennek, örülni látszik a természet látásán mindenki, s vig zene mellett, — mi a vendéglők helyiségeiből hanzzik ki, — szivja kiki az ude levegőt, mely azonban most még hánar hűsödött, s alig alkonyodik, már úras a körönd, jelenl annak, hogy a valódi ligeti saison meg nemes itt. Este jobb a színházba menni, főleg a nemzeti színházba, hol jelenleg igen érdekes műsor van.

„A Mentor“-t már háromszor adták Szerzőjét, gr. Fredrot a kolozsvári közönség is ismeri, „Az egyetlen leány“ című darabja után, mely többször megfordult az ottani színpadon, s legközelebből műkedvelők által is — bizonyára legszebb sikerrel — elő fog adatni.

Az új 3 felvonásos vígjáték rövidre vont meseje ez:

Moranowszki gróf és Poriski ezredes régi bajtársak jó és roszban, kik egy ízben abban egyeztek meg, hogy a Moranowszki fia, Lajos, annak idejében vegye el a Poriski leányát Hedviget, de a gyermekek nem ismerik egymást, s így nem is csoda, ha a legkevesebb vonzalommal sem viseltetnek egymás iránt. Moranowszki halála után fia, Lajos, katonai állásáról lemond, bonvivant élethez kezd, s így atyja hátrahagyott vagyonát csakhamar eltékozza, miután egyik gazdag nagynénjére szorul (mert több is van) azon szép kilátással, hogy egykor örököse leend. A Poriski leánya, Hedvig pedig egy fürdőhelyen, hol nagynénje kíséretében van, beleszeret Rodvinski Alajosba, egy komoly, solid és kissé félénk fiatal tudósba, ki Lajosnak anyai részről unokaöccse. Lajost nagynénje meg akarja házosítani, még pedig Hedviggel, a mint ezt az apák tervezték és elvégezték. De Lajos vonakodik, s egyáltalában nines nyúere, hogy a házasság ígáját nyakára vegye, mire nagynénje azon alternatívát tűzi elébe, hogy vagy elveszi Hedviget, s akkor adósságait kifizetve, illendően kibazasítja, s minden vagyonát öröklőni fogja, vagy csupán 1000 frtból álló övdíjat s idővel az örökség egy jelentéktelen részét kapja. Lajos, kinek egyik felvétel sem tetszik, úgy tesz, mint Páris a „Szép Helená“-ban, cselhez folyamodik. Alajost, ki Hedvigbe szerelmes, ráveszi, hogy utazzék vele Poriski

ezredeshez, s minthogy az ezredés nem ismeri őket, nála személyeiket elcserélve, Lajos játsza a szerény tudóst, Alajost, Alajos pedig a vig kedélyű és könnyelmű Lajost s így Lajos Alajos mentora lesz. E terv kivételére megnyerik Hedvig nagynénjét is. Hedvignek magának — kinek legfőbb óhaja, hogy Alajos neijévé legyen, — természetesen semmi ellenvetése sincs ez ellen. Lajos Alajossal az ezredes jószágára utazik, s ott szerepet cserélve lépnek fel; de szerepeikből gyakran kizökkennek, főleg Alajos, s Lajosnak, mint „Mentornak“ folytonosan résen kell lenni, hogy hibáit helyrehozza, mikből igen mulatságos jelenetek keletkeznek. Lajossal e közben Wanda, egy fiatal özvegy, — ki szintén vendég e háznál — tréfából kaczerkodik kezd, mit Lajos nem vesz tréfára, s Wanda vállát egy izben megcsókolja. Wanda fellázad erre, de magát is okolja, s azután nagy közönyt mutat Lajos iránt, de Lajos mindennek daczára lassanként Wandába szeret. Wanda, miután Lajos szerelméről meggyőződést szerez magának, kész szeretni őt, s neijévé lenni. Lajos két dandy-val, kiknek egyike Wandának, másik Hedvignek udvarol, minden siker nélkül, egy összeszólalkozás következtében párbaít viv, mit az ezredes megtud s ezzel egyszersmind napvilágra kerül azon játék is, mit vele eddig üzték. Poriski azonban jó kedélyű katonára, s végül beleegyezik abba, hogy Hedvig Alajos neje legyen. Lajos nagynénjével szintén kibékül oly szellemben, hogy elveszi Wandát s így a vígjáték kettős házassággal véget ér.

A mi e mesét illeti, nem új; kisebb nagyobb variációval több vígjátékban felhasználtott már ez, sőt, regényekben is találkozunk e mesével, többek közt némileg „Egy házasság a nagyvilágban“ című angol regényben, mely magyar fordításban is megjelent. De a darabot sok comicum, — mi nem annyira a jellemekben, mint a helyzetekben van, — keresetlen könnyűség, szép nyelvezet és nagy szerkezeti ügyesség jellemzik, mik hosszú életűvé fogják tenni. Fordította Csepreghi, még pedig igen szabatos magyarsággal.

E mellett még egy ujdonság került színre, a nemzeti színházban; nem más ez, mint „Salome“ írja br. Jósika Kálmán. A közönség tetszésével találkozott e darab is, s a szerző minden felvonás után kitapsoltattott.

Nagy hatást szült a svéd nők quartettje, mely mártius 27-én, a vigadó kis termében tartott meg, nagy számú közönség jelenlétében. Nagy szép nő svéd nemzeti ruhában jelent meg, s nem nagyitunk, ha énekjüket után csalogányoknak nevezzük őket. Kit a dal költözte érdekel, kinek szívében egy szép hang rokonszenves hurra talál, az bizonyára élvezni tud egy ily quartetten. E négy svéd honleány, minha egy torokból adott volna hangot, annyira teljes harmóniában énekeltek. S minő szép, erőteljes és tiszta hangokat adtak! A közönséget mindenik dal elragadta, s a lelkesedés legmagasabb nyilvánulásaival találkozunk mindenfelé. Énekeltek a többi közt egy svéd menyegzői dalt, miután négyszer hívták ki őket. Énekek között Blau hegedült, s Arnstein k. a. zongorázott. Mindenki várakozását fölülmulta ez estély s meglepődedten távozott innen mindenki. Mégis boldogok a pesti . . . pardon, most már budapestiek, fogják mondani vidéki olvasóink, mire ez uttal nem felelünk meg.

Karvázy József.

„A magyar nemzet politikája.“

Az e címmel megjelent s majdnem négyszáz oldalra terjedő munka első s csak a karloviczi békeig terjedő része egy nagy tanulmánynak Magyarország történetéről. Szerző czélja nem csak keletrebb, mint hazánk s Európa történetének alapján bebizonyítani azt, „hogy a magy. állam megalkulása, ezredeves múltja és jövője világátsadalmi jogosultsággal bír Európában.“ Igazolni akarja, hogy a magyar államnak kezdettől bizonyos nemzetkozi, sőt emberiségi hivatása volt s jövőre is van. E hivatás kettős volt: védenünk kelle a nyugati polgárosodást a keleti barbárság ellen, azután pedig a művelődésre kevésbé képes keleti népek közepette államtársadalmat alkotnunk. A védelmi őrállás szerepét bármily nehéz volt is, teljesítettük. Érdekeink itt Európába jövetelünk óta a legujabb időkig találkoztak a németvkével; kezdettől fogva közös érdeke volt a magyar és a német nemzetnek, hogy a közép- és kelet-európai slavisinus fölénye megtőressék. Árpád Arnuffnémet fejedelemnek segélyére siet s 892-ben megtöri Szvatopluk uralmát s honfoglaló harczaink szétrobantják a szlávokat.

Négy század mulva újra megtörijük 1278-ban az Ottókar vezérlete alatt megizmosodott középeurópai szlavismust s Ausztriát megszerezzük habsburgi Rudolfnak. A magyar és német fajt tehát kezdettől fogva egymásra utalta azonos hivatásuk s ebből folyó közös alapérdekük. Itt rejlik a magyar-német szövetség alapja, melyet a török hódítás állandó nemzetközi frigygyé fejleszt. Első csirái már ezer év előtt megvoltak. A magyar állam szülő oka oly régi világátsadalmi szükségességben rejlik, mely kezdettől fogva törvényszerű biztonsággal készíté elő a magyar-osztrák monarchiát, mely nél-

külözhetlen nemzetközi organismust képez Európa államrendszerében.

Ezeket akarja a szóban forgó munka bebizonyítani s ilyen szempontokból kiindulva, vizsgálja nemzeti multunkat, bírálja őseink politikáját s fejti ki, mily álláspontot foglaltak el az európai hatalmak időről időre a magyar állammal s a magyar német szövetséggel szemben. A rendkívüli érdekes tanulmány főrészt a magyar-német szövetség fejlődése és hatása veszi igénybe s ez okból történelmünk első századait röviden érintve, terjedelmesen s kimerítően csak az osztrák befolyás megszilárdulása s a habsburg-uralom létrejötte után iparkodik nagy feladatát megoldani. Erdély visszakebelezésével is igen sokat foglalkozik s így jut el a karloviczi békéig, mely korszakot alkot Európa és Magyarország történetében, mert végett vetett nálunk a török uralomnak s azt egyszersmind olyan körre szorítá, hogy lételének minden áron fenntartása nemzetközi alapelvvé lőn.

Ez idő óta nyer határozottabb alakot Oroszország hódító czélja a portával szemben. A munka történelmünk alapos ismeretével van írva, irányla magyaros és erőteljes. Szerző a névtelenség köpenyébe burkolta magát, hogy a munka tárgyilagossá bírálatár pártmozgalmas napjainkban megkönnyítse, s igéri, hogy a magyar társadalom és alkotmány történetét különösen fogja megírni. Ez alkalommal is mindenesetre olyan munkával gazdagította irodalmunkat, mely a közfigyelmet megérdemli.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, április 1-én.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket mihamarább megújítani, nehogy a lap közlésében fenakadás történjék**

— **Tudori szigorlat.** A kolozsvári m. kir. egyetemen tegnap délután a lyceumi épület bonczitani helyiségében orvos tudori nyilvános szigorlat tartatott, melyen a tudomány barátai elég szép számmal vettek részt. Dr. Bodor Károly sebész tudor ur avatlatott orvos-tudorrá. Egyetemünk orvosi karában ez volt az első orvos-tudori szigorlat.

— **Gizella főhercegasszony** nászünnepeiyének alkalmából a csehországi landesausschuss egy 100 ezer forintos alapítványt szándékszik tenni süket-néma gyermekek neveltésére a cseh országos süket-néma intézetben. Ez alapítvány Gizella főhercegasszony nevét fogja viselni, mire nézve az engedély már kikértezt.

— **Tegnap tétettek** vasutra az erd. világkiállítási bizottság részéről mindazon tárgyak, melyet a kiállítók a bécsi világkiállításra beküldtek, ha jól hallottuk, 120 beküldő 130-féle cikket adott be s így 110 mázsát szállítottak el Bécsbe.

— **A kolozsvári egyetem** bölcsészeti kara egy külön lélektani s anthropologiai tanszék felállítására iránt folyamodott a miniszteriumhoz, a „Hon“ erre vonatkozólag így ír: „Már tisztán a természettudományok nagy fejlettsége folytán is eléggé igazolt ezen kérelem. Eszerint a három bölcsészeti rendes tanár közül egyik a történelmi, másik a lélektani főággal lenne elfoglalva s azon kívül volna az esztetikai tanszék.

— **József főherczeg** honvéd főparancsnoknak ő felsége a király megengedte a kir. Württembergi koronarend hordozhatását.

— **Bergheer** ma kezdi meg az V-ik cyclost, mely az eddigieknél sokkal nagyobb szerűnek ígérkezik, ha t. i. a műsorozatból következtetnünk lehet. Körünkől, mint említettük már Debreczenbe távozik Bergheer ur, hol bizonyára ép ugy megnyerendi ügyes mutatványai által a közönség gyámolítását, mint nálunk.

— **Bécs válik központjává** az európai művészi mozgalomnak, mindenki azt gondolta volna a francia-porosz háboru szerenesétlen és pusztító behatásai után s ime Páris, e régi világváros mind fényesebben és ragyogóbban emeli föl fejét, a sok csapás után. Megmarad a művészetek európai székhelyének a mely azelőtt volt, mit azon körülmény is bizonyít, hogy az ottani idei (e saisonbeld) képkállításra 6000-nél többen jelentkeztek, pedig csak 1600 vászonnak volt hely csinalva; s így több mint 3000 jelentkező utasított vissza.

— **Műsorozata** a kolozsvári „Hilaria“ dalegylet által ápril 5-én a Redoute teremben tartandó rendkívüli „Bohóc-estély“-nek. 1) „Nyitány“, (Életkép, itt először), előadja a zenekar. 2) „Judenstanschen“ v. Richard Geneé. (Chor.) 3) „Egy részeges vasúti munkás“, (Életkép.) 4) „GesangkStudien“ v. H. Boenike. (Chor.) 5) „Egy ok a kórhelysége.“ (Couplet.) 6) „Der Mensch muss a Freud habn.“ (Potpourri) v. J. Posself. 7) „Niesen.“ (Couplet.) 8) „A Mezőn.“ Ábránd egy disznópásztortól. (Kar.) 9) „Duetto“ mit Hindernissen. 10) „Der Erlkönig“ v. J. Koch. (Chor.) 11) „Az alföldi betyár dal.“ (Solo.) 12) Der „Todte Schneider.“ Operette in 1. Aufz. — Jegyki-

adás a műsorozat előmutatása mellett ápril 5-én reggeli 9—12 óráig, délután 3—6-ig a Redout-teban történik a pártoló tagok számára, kik emellett a hozzájuk tartozóknak is válhatnak jegyeket 50 krajczárjával. Szövegkönyv az operettéhez kapható a pénztárnál 20 krért. Az estély kezdete 7 órakor.

— **Ugyancsak az e saisonbeldi** párisi festménykiállításán, az elsőbbrangu művészek képei borzasztó magas áron keltek; 50,000 frankon alól nem is beszéltek s 100,000 frank volt a középár.

— **Tűzoltóink,** — mint halljuk — a bécsi világkiállításán képviseltetni akarják magukat s e végből néhány tűzoltót küldenek fel.

— **Adoma Thiersről.** Ha nem csalódunk körülbelöl a 100,000-ik, a melyet világra bocsájtanak. Nem tudjuk micsoda aprusból megemlékeznek most egy történetről, mely a 2-dik császárság virágzási korszakában ment végbe, midőn ugyan is valamely francia város bölcstanácsa elhatározá könyvtárában Thiersnek a francia feradalom és az 1-ső császárság korának remek vázolásáért, szobrot emeltetni. Thiers az időben annyira meg volt hatva e megtiszteltetés által, hogy a városi tanácshoz intézett levelében azt élte legdrágább momentumai közé sorozandónak mondá Hálája jelül megküldé a város könyvtára számára, díszített művének kéziratát, melyet még most is ott őriznek.

— **Egy a székely** határőr-gyalogságnál szolgált, a hazai magyar, román és német nyelvet szóban és írásban tudó, a gazdasághoz értő, egyedül való egyén, igen méltányos feltételek mellett ajánlja szolgálatát városon vagy a vidéken, társulatoknál, gyároknál mint felügyelő, gazdaságnál mint számtartó stb., tudakozódók kéretnek leveleiket Nagy-Enyedre, B. F. czim alatt poste restante küldeni.

— **Thierry Amedée,** ismert francia történész és publicista márcz. hó 26-kán Párisban 75 éves korában elhalálozott. Th. a történészek sorában kitűnő helyet foglalt s ugy hazájában, mint azon kül Német- és Angolországokban becsült vala neve.

— **Csunya nőről** van szó egy salon-ban, ki halálosan beleszeretett egy fiatal emberbe. Fátális dolog, mikor a vizipuska tüzet fog, jegyzi meg erre egy jelenlövő.

— **Rabló-fészek.** Morvaország Waltrowicz környékén egy 20 főből álló rablóbandát fogtak el. Az elorzott tárgyakat 8 szekerre alig lehetett felrakni.

— **Curiosum.** Az ujjonnan szervezett pancsovai kir. törvényszék a pesti kir. ítélő táblától leérkezett ítéletet azon megkereséssel küldötte vissza, hogy a magyar nyelven szerkesztett ítéletet németül közöljék, minthogy az egész törvényszéknél senki sem tud magyarul. Auch eine schöne Gegend.

Nemzeti színház.

Hétfőn, márt. 31-én adatott Szilágyi rendezősege mellett itt harmadszor **A három csörü kacs**a új operette 3 felvv., zenéje Emil Jónástól. Karnagy: Jakobi. Ez operette komolyabb czélja (ha ugyan lehet egyéb czélja), a legabszurdabb képtelenségekkel és válogatott sületlenségekkel mulattatni az ezuttal se nem vasárnapi, se nem cirkusi közönséget), tehát komolyabb czélja ez operettének: a hajóskapitánynak bizonyos fajtát a telenül veszteglő tengeri oroszlánokat, ugy színén a polgármesterek bizonyos nemét a legdrástikusabb guny tárgyává tenni.

Meseje (szerzette Moinon) nagy zürzavarék egy nagy semmi — de hisz ez az első előadás alkalmával meg lett beszélve. Zenéje könnyed, friss fálbemesző — néhol bizonyos bravourral kivitt, mint p a koldodacsária 3/4-ed ütenyben, mely közkedvességű táncdarabba vált s még egy néhány ily helyét tudnunk megjelölni.

Az előadásról általában mondhatjuk, hogy az frisen, élénken, egybevagóan ment; színészeink mindnyájan kedvvel játszódtak, még azok is, kik nem az operette szakmába tartoznak; összeszedték magukat, nem ugy, mint azt más elcsépeltebb operettek, p. a „Gerolsteini nagyherczegnő“ játszása alkalmával tapasztaltuk. S minthogy operetteről van szó, az éneket illetőleg ki kell emelnünk Szilágyi né asszonyt, ki a hajóskapitány neijének szerepében, több kettősben s néhány magán dalban (p. a koldodacsáriában) bemutatá kellemes és gyakorlott hangját; Zajongyi (spanyol kalandor) és Marczell (hajóskapitány) urak szintén rendelkeznek becses hangtökről, mit tegnap az outrierozott ének netovábbjába igyekeztek értékesíteni, a Zajonghi Halmi és Török urak (3 spanyol nemes) által énekelt u. n. spanyol dal, tulajdonképen jodler, hatalmasan megnevelteté a közönséget. De megám Szentgyörgyi (Malagofre,) Szilágyi (Polgármester) és Kendi (Suriot) szerepükben folytonosan és a könnyezésig, a legnagyobb képtelenségek, sületlenségek elrecitálása és ehez kapcsolt a drastikus komikumhoz illő játéka által. Dékány R. ugy Beczkóiné mellékszerepeiket jól betöltötték. Közönség közép számmal.

Kolozsvári piac. Egy pár szép ökör 420 ft. Egy pár közepes ökör 320 ft. Egy pár szép tehén 220 ft. Egy pár közepes tehén 190 ft. Marhahus fontja 23 kr. Borjuhushus fontja 18 kr. Egy pár szép disznó 220 ft. Egy p. közepes 160 ft. Egy pár süldőmalacz 60 ft. Disznóhús fontja 26 kr. Szalonna, nyers mázsája 35 ft. Szalonna, száraz mázs. 48 ft. Szalonna füstölt fontja 48 kr. Fagygyu mázsája 24 ft. Zsir köz. kupája 1 ft. Zsir, hájszir kup. 1 ft 10 kr. Ludzsir kup. 1 ft 40 kr. Széna, szekere 15 ft. Szalma, szekere 11 ft. Fa, száraz hosszú öle 26 ft. Fa, száraz rövid öle 12 ft. Nyersfa szekere 6 ft. Egy pár pulyka 4 ft. Egy pár liba 2 ft 80 kr. Egy p. kappan 1 ft 40 kr. Egy p. csirke 50 kr. Tojás 5 db 10 kr. Deszka párja 1 ft — kr. Zsindely ezre 4 ft. 60 kr.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márczius 10-től.

A magyar keleti vasut menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órakor, a délutáni 4 órai menet Szebent, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Aradot köti össze várakozás nélkül, az estvéli 7 órakor induló gyorskocsi a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órakor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órakor a Nagyszeben, Segesvár, Károlyfehérvár és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczen lenni, ugy, hogy bármennyi utas jönne is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthassanak.

Kolozsvárról Szamosujvárra és Deésre naponta kétszer, reggeli 8 és délután 3 órakor.

Deésről Szamosujvárra és Kolozsvárra naponta kétszer, reggeli 7 és délután 1 órakor.

Árszabály 30 font szabadpodgyászszal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza 1-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosujvárig vagy vissza 1. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deézsizig 1. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kisebb állomások 40 krajczárjával mértőldenként számíttatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett mtlfd egészbe számíttatik.

Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemről gondoskodik, reméli további pártfogásaikat is megnyerhetni.

Kolozsvártt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos.

gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Márcz. 31-ről. 1873 5% metaliques 70.45 nemzeti kölcsön 72.15 1860-diki államkölcsön 103.75. Bankrészvénnyek 940. Hitelrészvénnyek 335.50. London 108.90. Ezüst 107.75 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 8.72

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 79. 75. Temesi 79.—. Erdélyi 78.—. Horv. Szlapon 83.25.

Felölös szerkesztő **Sándor János.**

Nyilttér.

Vigyázz!

Brassóban (Erdélyben) az ipar sok ágában oly nagy **segédhiány** mutatkozik, hogy csupán alólirt férfi-öltönyüzletében 15—20 **segéd kívántató.**

Jean Ferdinand.

zzzszsja

Nyilttér.

Sorsjáték budai (29 márt.)

4, 55, 90, 45, 68.

 Közelebbi húzások N.-Szeben ápril 2-án, Bécs, Temesvár apr. 5-én,

Borza.

m. kir. lottó irodájából.

Eladó birtok.

A kolozsvári határon a Házsongárd felett 10 hold szántó-, kaszáló birtok egy tagba a szükséges pajta, szín, lakó házzal és itató kúttal tanyai használatra ellátva **eladó.**

Értekezhetni ügyvéd **Ferenzi Miklóssal** Kolozsvárt, Bel-Szénutca.

bogárpusztító.

Arkánium

A cs. kir. szabadalmazott s az orvosi testület által megvizsgált és jónak talált patkány, házi és mező egér vakond és sváb bogárpusztító.

Kolozsvárt: Fölly Mihály (a főterem), M. Vásárhelyi: Fogarasi Demeterné, Brassóban: J. L. Heshsainerné, Segesvárt és Szegedben: J. B. Misselbacher és fiaival Nagy-Bányán: Huszovszky Józsefnél kapható.

1 nagy bádóg 1 ft. kis bádóg 80 kr. Egyes bádóg megrendelése is utánvétellel gyorsan teljesítetik. Ugyanott kapható citrom kenőcs, egyedül szer a fagyóhólyagok és tyúkszem ellen, 1 tégely 50 kr.

Egy kivonat naponta érkező hasonló dicséret-levelekből:

Sziveskedjek nekem ismét 6 adagot az ön arcanumjából küldeni, mely magát itt **fényszeren igazolta.**

Teljes tisztelettel
Batthyányi grófné.

715 2—12

Legnagyobb fontosságú

szembetegeknek.

Evekig szenvedvén szemfájásban, miután egyéb nem használt dr. White-féle szemvizet Ehrhardt Traugottól Gr. Breitenbachban Thüringenben, használtam. Alig mostam meg kétszer szememet s meggyógyultak Ezt hasonlóban szenvedők érdekében kötelességem közzétenni. Altstaden Mühlheim mellett, 12/2 1873. Schanenburg W. né.

Ezen valódi dr. White-féle szemviz Erhardt Traugottól Gr.-Breitenbachban Thüringenben, nagy világhíre mellett szabadalmazva is van, 1822 óta mint legjobb **nép- és háziszor** — nem gyógyszer — ismeretes és híres, s kapható üvegszámra 1 frtjával. Kolozsvárt: Binder K. a „Szenthárom-sághoz” címzett gyógyszerárában a belmonostorutcában; továbbá Kronstädter Józsefnél, főter 2. sz. a zálogkölesön-intézetnél és a kül-monostorutcában 134. sz. a.

BÉCSIKERESKEDELMIBANK

Bécsben.

(Belteteli tőke tíz millió forint)

Ajánlja tekinthet a nemskára megnyitott világhíres Bankosztály szolgálatát hitelezésre, pénzfelvitelre és kifizetésekre, felajánlja raktárát szállításra, raktározásra és vámoltatásra.

A bécsi

Commissions-Bank

váltóíródája

Schottenring Nr. 18

vételjegyeket

bocsát ki

alább feljegyzett sorsjegyi csoportokra, s ez összeállítások már azért is a legelőnyösebbek közé számíthatók, mert egy ily vételjegyi minden tulajdonosának alkalom van nyújtva, minden fő- és mellék-nyereményt egyedül megnyerhetni, s ezenkívül 30 frank arany és 10 ft. bj. kamatfelvezetben részesül.

A. csoport (évenként 16 huzás.)

Havi részlet 10 ft. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő 4 sorsjegyet kap:

1 5%-kos 1860-ki 100 frtos államsorsjegy, főnyeremény 300,000 ft. a kihuzott sorozatos jegyet 400 frton visszaváltjuk.

1 3%-kos 400 frankos török cs. sorsjegy, főnyeremény 600,000 frank, 300,000 frank aranyban.

1 braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy, főnyeremény 80,000 tallér levonás nélkül.

1 Innsbrucki (tirol) sorsjegy, főnyeremény 30,000 forint.

B. csoport (évenként 13 huzás.)

Havi részlet 6 ft. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő sorsjegyeket kap:

1 3%-kos török cs. 400 frankos államsorsjegy, főnyeremény 600,000, 300,000 frank aranyban

1 braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy, főnyeremény 80,000 tallér minden levonás nélkül.

Szász-meiningeni sorsjegy, főnyeremény 45,000, 15,000 délnémet ért.

Továbbá vételjegyek ötöd 60-ki 5 %-kos államsorsjegyekre, havi részlet 6 ft.

Továbbá vételjegyek egész 1864-ki sorsjegyekre, havi részlet 10 ft.

Továbbá vételjegyek fél 1864-ki államsorsjegyekre, havi részlet 4 ft.

Továbbá vételjegyek fél magyar-sorsjegyekre, havi részlet 3 ft.

Továbbá vételjegyek braunschweigi 20 talléros sorsjegyekre, havi részlet 2 ft.

Továbbá vételjegyek Innsbrucki sorsjegyekre, havi részlet 2 ft.

A tőzsde-iroda átvész ezen kívül, valamint a bécsi commissions-bank váltóíródája is minden, bármilyen nevet viselő bank-, váltó- és tőzsde-üzletet.

Látványosabb állítatnak ki.

Megrendelések az itteni piacról és a vidékről igen gyorsan, szilárdul és pontosan teljesítettek, s a tőzsde-iroda által vásárolt értékpapírokra, és váltókra, a pénzpiac időnkénti állásához képest a legutányosabb feltételek mellett adatik kölcsön.

Az üzleti helyiségek naponta reggel 9—10 óráig maradnak nyitva.

Videki megrendelések pontosan és utánvétel mellett is eszközöltenek. Nyeremény lajstromok minden huzás után ingyen és bérmentesen küldetnek meg.

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45. E pillanatban 1000-nél több beteget van kezelése alatt.

661 42—*

Tehenek, örüljétek!

Amerikában rövid idő előtt egy igen fontos mezeigazdasági felfedezés történt, s az azóta ottani önkormányzatok által fogva sikerült a kiválóan nevelő csikkból

a cs. kir. osztrák birodalom részére raktárt kaphatni. Ez az

amerikai szabad. tehénfejő gép.

A következők előnyök minden fogalmat felülmúl:

1. E készülék használata kímélőlegessé teszi minden emberi segítséget, s az odalértés oly egyszerű, hogy azt még gyermek is végrehajthatja.
2. Az ősfőző a tehénre jóképpony hat, minél következtében az a tejet utána bocsátja, s négy percz alatt az utolsó csopig meg van fejve: míg ellenben a kézzel való fejés a tehénre nézve nagyon kényelmetlen, sőt sokszor károsnak is bizonyul, mert gyakran megtörténik, hogy a tehén a fejés alatt kirug vagy a tejet nem bocsátja, mi annak bizonyítéka, hogy az állat kellemetlen előérzeteknek van kitéve.
3. Ha a tehén beteges vagy túlsó dagadt, a gép nélkülözhetetlen, mert a kézzel való fejés csak fokozza a bajt, s ha nem fejtünk, elvesz a tej.
4. E készülék rendkívül gyors elterjedése a gazdaságok és mezeigazdaságok által — kik a gépet használták — kiállított számlán bizonyítékot már elég biztosítékot nyújtanak az eredményekért. E gép a legfinomabb ezüstből van készítve, s a pontos utasítással együtt 6 ft. 50 kr.

Kapható az egyedi raktárban

Friedmann A.-nál,
Bécs, Praterstrasse Nr. 26.

Övös. Rövid idő óta azt veszem észre, hogy más, nem igen ismeretes csigák az én metszvényeim és hirdményeim használják, hogy a t. cz. közönséget tévútra vezessék. Ezen tehénfejő gép egyes egyedül és valódi — ezüstből — csakis nálam kapható; minden más hirdettettek utánzóttak, rozsk és hamisak.

722 20—25

Bollinger Ferencz bécsi gépmérnök.

újanjavított s újabb időben legkeresettebb

HORDOZHATÓ JÉGPINCZÉK

gyára, ajánlja legjelesebb jégpinczéit sör és bor sat. számára, jég-hűtő-készülékek, ételek, tej hűs, szimment sat. eltarására, vízűtő készleteket, fagyalt-gépeket és reservoirt fagyalt számára, aránylag legolcsóbb árban. Ajánlja továbbá az emeltet csépgépeket és önpézsgépeket is hordó dugaszait, pincze felvonóit, jégkészítőkkel és a nélkül, s mindenféle igazításokat eszközöl, valamint csapokat és dugaszokat újjakkal becsorél. Megrendeléseket az emeltet tárgyakra, valamint vendéglők és kocsmák be- rendezésére előad, pontosan és jutányosan teljesít, s kívánára mintakkal és árajzokkal szolgál.

gyári főraktár, Bécs, Wieden, Heumühlgasse Nr. 2.

Apollo-gyertya-

szappan-főraktár

Magyarország és társországi számára.

A szappan-szükséglet ideje leginkább most kezdődővén, bátorodunk jó híreiről ismeretes

Apollo-szappan-és Apollo-gyertya-

raktárunkat leszállított gyárak mellett

ajánlani s kívánára részletes árajzokkal és bérmenten szolgálunk. Pesten, 1873. március 25-én.

Beimel és Herz.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárosnál Kolozsvárt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (1) Ös, 6 és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világsító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

Ára 10 ft.

(327)

144—*

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós írba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az ujjabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődéssel fogja lapozgatni és benne bolygogni, s a folytatását minden áron megszerezze magának.

Székely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.